

Iakttagelser om hur fondförvaltare och tillhandahållare av investeringstjänster bedriver verksamhet

Innehåll

Iakttagelser om hur fondförvaltare och tillhandahållare av investeringstjänster bedriver verksamhet	1
Innehåll	1
1 Den årliga enkätens bakgrund och syfte	2
1.1 De viktigaste iakttagelserna och observationerna	2
1.2 Tillämpliga bestämmelser	4
2 Allmänt om verksamheten hos fondförvaltare och tillhandahållare av investeringstjänster	5
2.1 Fonder	5
2.2 Värdepappersföretag	7
3 Styrelse	10
3.1 Bedömning av tillsynsfunktionernas resurser och effektivitet	10
3.2 Oberoende styrelsemedlem	11
4 Compliance	13
4.1 Compliancefunktionens granskningar	13
4.2 Compliancefunktionens rapportering till styrelsen	14
4.3 Utläggning av compliancefunktionen	14
4.4 Andra synpunkter från Finansinspektionens separata complianceutredning	15
5 Internrevision	16
6 Utläggningar	17
7 Lagringsskyldigheter vid tillhandahållandet av investeringstjänster	20
8 Kundklagomål	22
9 Användning av sociala medier vid marknadsföring	23
10 Utlåtande om kundmedel och tidpunkten för upprättande av bokslut	24
11 Hållbar finansiering när investeringstjänster tillhandahålls	25
11.1 Policyer och PAI-anmälningar i anslutning till hållbarhetsrisker	25
11.2 Utredning av kundens hållbarhetspreferenser	27

1 Den årliga enkätens bakgrund och syfte

Finansinspektionen genomförde våren 2023 den årliga enkäten för fondbolag och auktoriserade AIF-förvaltare (38 st.), värdepappersföretag (46 st.) samt de kreditinstitut (13 st.) och filialer till kreditinstitut och värdepappersföretag (6 st.), som är betydande tillhandahållare av investeringstjänster i Finland. Syftet med enkäten var att få bakgrund för tillsynen i form av sådan information om bolagen och deras investeringstjänster och investeringsprodukter som inte ingår i den regelbundna rapporteringen till Finansinspektionen.¹

I denna rapport framförs iakttagelser och Finansinspektionens ståndpunkter i fråga om sådana saker där det syntes brister i tillämpningen av bestämmelserna eller som bolagen borde uppmärksamma särskilt i sin verksamhet. Uppgifterna i rapporten grundar sig i huvudsak på svaren från de bolag som berördes av enkäten. I rapporten ingår också andra observationer som har framkommit i den löpande tillsynen över bolagen, samt allmän information om bolagens produkter och tjänster.

1.1 De viktigaste iakttagelserna och observationerna

Tillförlitlig förvaltning och organisering av verksamheten

- Enligt Finansinspektionens syn ska minst en medlem av styrelsen i ett auktoriserat bolag vara oberoende för att förvaltningen ska vara tillförlitlig och styrelsens övervakning effektiv. På så vis kan eventuella intressekonflikter hanteras effektivare. ([3.2 Oberoende styrelsemedlem](#))
- Finansinspektionen betonar att compliance inte fullgör sina skyldigheter enligt bestämmelserna, om funktionen inte alls utför några tillsyns- eller granskningsåtgärder. Finansinspektionen uppmanar alla bolag att kritiskt bedöma om compliance officern använder tillräckligt med tid för att sköta funktionen. Finansinspektionen påpekar att varje bolag med verksamhetstillstånd ska ha utsett en complianceansvarig när bolaget har lagt ut compliancefunktionen. ([4 Compliance](#))
- Auktoriserade bolag ska ha en internrevisionsfunktion som är separerad från och oberoende av bolagets övriga funktioner och verksamhet. Finansinspektionen vill föra fram, att tillämpning av proportionalitetsprincipen inte innebär att vissa uppgifter som ankommer på internrevisionen med beaktande av verksamhetens art, omfattning och komplexitet skulle kunna lämnas helt ogjorda utan att alla bolag inte behöver genomföra alla uppgifter som lagstiftningen förutsätter i samma omfattning eller med samma intensitet. ([5 Internrevision](#))
- Bolagen har lagt ut sin verksamhet i stor utsträckning. Vid utläggning är det viktigt att kärnafärsverksamheten sköts i det auktoriserade bolaget så att det auktoriserade bolaget inte blir ett skalbolag. Detta bör beaktas även i koncerninterna arrangemang. Särskild uppmärksamhet måste fästas vid övervakning av utläggningen. Vid bedömningen av dels om verksamheten är tillförlitligt ordnad och dels den interna kontrollen, ska uppmärksamhet fästas vid bolagets verksamhet som helhet, inklusive utläggning och intressekonflikter som hänför sig till eller följer av utläggningen. ([6 Utläggning](#))

¹ I enkäten ombands information enligt situationen i slutet av år 2022.

Förfaranden och skyldigheter när investeringstjänster tillhandahålls

- Inspelningar av telefonsamtal och elektroniska meddelanden som hänför sig till transaktioner eller skötsel av kundorder ska bevaras. Finansinspektionen iakttog brister i fullgörandet av lagringsskyldigheterna. Av svaren på enkäten framgick att meddelandena inte bevaras i fråga om alla kommunikationskanaler som används. Även videomöten (Teams, Skype) och sms ska sparas, om bolaget använder sådana. Det är viktigt att fullgöra lagringsskyldigheterna inte bara för att tillgodose investerarskyddet utan också med tanke på tillsynen över oegentligheter. ([7 Lagringsskyldigheter vid tillhandahållandet av investeringstjänster](#))
- Finansinspektionen betonar att som kundklagomål ska registreras och rapporteras alla uttryck för missnöje från kundernas sida, oberoende av till exempel om kontakt tas skriftligt eller inte eller huruvida kunden kräver ersättning. Finansinspektionen iakttog att tillsynsobjekten inte nödvändigtvis har en klar uppfattning om vilka slags kontakter som ska registreras som kundklagomål. ([8 Kundklagomål](#))
- Ungefär 54 % av bolagen svarade att de använder sociala medier i sin marknadsföring. Finansinspektionen betonar att marknadsföring via sociala mediekanaler berörs av samma regler som marknadsföring via traditionella marknadsföringskanaler. ([9 Användning av sociala medier vid marknadsföring](#))
- Revisorer till värdepappersföretag samt till kreditinstitut och fondförvaltare som tillhandahåller investeringstjänster ska minst en gång per år ge Finansinspektionen ett revisorsutlåtande varav det framgår om bolagets arrangemang för förvaring och hantering av kundmedel stämmer överens med kraven i bestämmelserna. Enligt enkäten och årsanmälningarna finns det flera värdepappersföretag och fondförvaltare som tillhandahåller investeringstjänster vars revisorer inte tillställer Finansinspektionen revisorsutlåtanden regelbundet. Finansinspektionen påpekar att utlåtande om kundmedel ska ges även i en situation där bolaget inte har förvaltat eller administrerat kundmedel under räkenskapsperioden. ([10 Utlåtande om kundmedel och tidpunkten för upprättande av bokslut](#))

Hållbarhetsrelaterade skyldigheter när investeringstjänster tillhandahålls

- Bolag som tillhandahåller investeringstjänster ska ta hänsyn till hållbarhetsrisker när de uppfyller kraven på organisering av verksamheten och fastställer sin riskhanteringspolicy och sina riskhanteringsmetoder. Dessa skyldigheter gäller alla bolag som tillhandahåller investeringstjänster. Dessutom ska bolag som tillhandahåller kapitalförvaltning och investeringsrådgivning iaktta skyldigheten att tillhandahålla information enligt SFDR-förordningen. Motsvarande hållbarhetsrelaterade skyldigheten gäller också fondförvaltare.² ([11.1 Policyer och PAI-anmälningar i anslutning till hållbarhetsrisker](#))
- Ungefär 52 % av värdepappersföretagen beaktar inte sina investeringsbesluts negativa konsekvenser (nedan PAI-uppgifter) för hållbarhetsfaktorer. Finansinspektionen betraktar som god praxis att de bolag som ännu inte beaktar PAI-uppgifter uppger, i sin anmälan enligt SFDR-förordningen förutom tydliga skäl, även huruvida och i så fall när de avser att beakta sådana negativa konsekvenser. ([11.1 Policyer och PAI-anmälningar i anslutning till hållbarhetsrisker](#))

² I denna rapport granskas inte hållbarhetsrelaterade skyldigheter ur fondförvaltares synvinkel.

- Finansinspektionen betonar att hållbarhetspreferenser bör utredas hos alla investeringsrådgivnings- och kapitalförvaltningskunder, inklusive professionella kunder och fondbolag som är kapitalförvaltningskunder. Utredningsskyldighet föreligger också när investeringsprodukter som främjar miljö- och/eller samhällsrelaterade egenskaper eller hållbara investeringar inte ingår i bolagets produkturval. ([11.2 Utredning av kundens hållbarhetspreferenser](#))

Fondförvaltare och bolag som tillhandahåller investeringstjänster ska beakta Finansinspektionens iakttagelser och vidta nödvändiga åtgärder för att korrigera eventuella brister och utveckla verksamheten.

1.2 Tillämpliga bestämmelser

Fondbolag och AIF-förvaltare

Finansinspektionen anser att icke-professionella kunder som placerar i fonder i princip bör omfattas av investerarskydd på samma nivå oberoende av om de placerar i en placeringsfond eller en alternativ investeringsfond. Bestämmelserna om förvaltare av alternativa investeringsfonder och alternativa investeringsfonder (AIFM-reglering) är i många avseende mer detaljerade än de äldre bestämmelserna om fondbolag och placeringsfonder (UCITS-reglering). Principerna för bägge regelverken är dock likadana.

Enligt Finansinspektionen bör de noggrannare bestämmelserna enligt AIFM-regelverken tillämpas även på organiseringen av fondbolags verksamhet och skötseln av deras fonder, så att icke-professionella kunder garanteras minst samma skydd som investerarna i alternativa investeringsfonder vilka enligt EU:s regelverk i princip är professionella kunder. Även Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (ESMA) har framfört liknande ståndpunkter i anslutning till fondförvaltares utläggningssammansättning och värderingen av fondmedel.³

Finansinspektionen anser att denna princip bör tillämpas även i motsatt riktning. Nationellt har man kunnat tillåta marknadsföring av alternativa investeringsfonder även till icke-professionella kunder, såsom man har gjort i Finland. En auktoriserad AIF-förvaltare får i princip marknadsföra sina alternativa investeringsfonder även till icke-professionella kunder. Enligt Finansinspektionen borde vissa striktare bestämmelser om organiseringen av fondbolags verksamhet, till exempel oberoende styrelsemedlemmar, tillämpas även på auktoriserade AIF-förvaltare.

Värdepappersföretag

Bestämmelserna i lagen om investeringstjänster grundar sig delvis på olika EU-direktiv.

Förutsättningarna för beviljande av verksamhetstillstånd för värdepappersföretag, de krav på organisationen och bedrivandet av affärsverksamhet som ska vara uppfyllda för att investeringstjänster ska kunna tillhandahållas investerare, samt övriga krav som reglerar korrekt verksamhet på finansmarknaden, regleras i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument (nedan MiFID II-direktivet).

³ ESMA Opinion to support supervisory convergence in the area of investment management in the context of the United Kingdom withdrawing from the European Union (ESMA34-45-344), särskilt punkterna 41 och 42, samt ESMA Final Report on the 2022 CSA on valuation (ESMA34-45-1802), not 5.

Bestämmelserna om kapitaltäckning och tillsyn för värdepappersföretag i lagen om investeringstjänster grundar sig på direktiv (EU) 2019/2034 om tillsyn av värdepappersföretag (nedan EU:s direktiv om tillsyn av värdepappersföretag).

Bestämmelserna om tillförlitliga förvaltnings- och styrningssystem⁴ i EU:s direktiv om tillsyn av värdepappersföretag, inklusive tillräckliga processer för intern kontroll, ska enligt 6 b kap. 1 b § i lagen om investeringstjänster⁵ inte tillämpas på små och icke-sammanlänkade värdepappersföretag. Små och icke-sammanlänkade värdepappersföretag definieras i artikel 12 i EU:s förordning om tillsynskrav för värdepappersföretag ((EU) 2019/2033).

Bestämmelser om tillförlitlig organisering av verksamheten, inklusive sunda förfaranden för förvaltning och mekanismer för internkontroll, ingår emellertid också i MiFID II-direktivet⁶. Dessa bestämmelser i lagen om investeringstjänster⁷ samt kommissionens delegerade förordning⁸ är tillämpliga på alla värdepappersföretag, oberoende av bolagets storlek.

Hållbar finansiering

EU:s förordning om hållbarhetsrelaterade upplysningar (2019/2088, nedan SFDR-förordningen) började i huvudsak tillämpas den 10 mars 2021 och den har senare kompletterats med noggrannare bestämmelser. Förordningen tillämpas på finansmarknadsaktörer, varmed avses bland annat värdepappersföretag och kreditinstitut som tillhandahåller kapitalförvaltning eller fondförvaltare, samt på finansiella rådgivare, varmed avses bland annat bolag som tillhandahåller investeringsrådgivning.

2 Allmänt om verksamheten hos fondförvaltare och tillhandahållare av investeringstjänster

2.1 Fonder

Enkäten gällde finländska fondbolag och auktoriserade AIF-förvaltare (tillsammans *auktoriserade fondförvaltare*). I slutet av 2022 förvaltade auktoriserade fondförvaltare cirka 97 % av fondkapitalen och cirka 82 % av fonderna. Resten förvaltades av registreringskyldiga AIF-förvaltare.

Största delen (cirka 70 %) av de medel som förvaltades av auktoriserade fondförvaltare fanns i placeringsfonder (UCITS-fond) och resten i alternativa investeringsfonder. När det gäller alternativa investeringsfonder fanns drygt hälften av de förvaltade medlen (55 %) i specialplaceringsfonder och resten i alternativa investeringsfonder i Kb- och Ab-form (**Figur 1 Auktoriserade och registreringskyldiga förvaltares andra finländska alternativa investeringsfonder**). Fonderna i Kb- och Ab-form var flest till antalet, men deras genomsnittliga storlek är mindre. Placeringsfondernas genomsnittliga storlek var avsevärt större än de alternativa investeringsfondernas.

⁴ 6 b kap. i lagen om investeringstjänster.

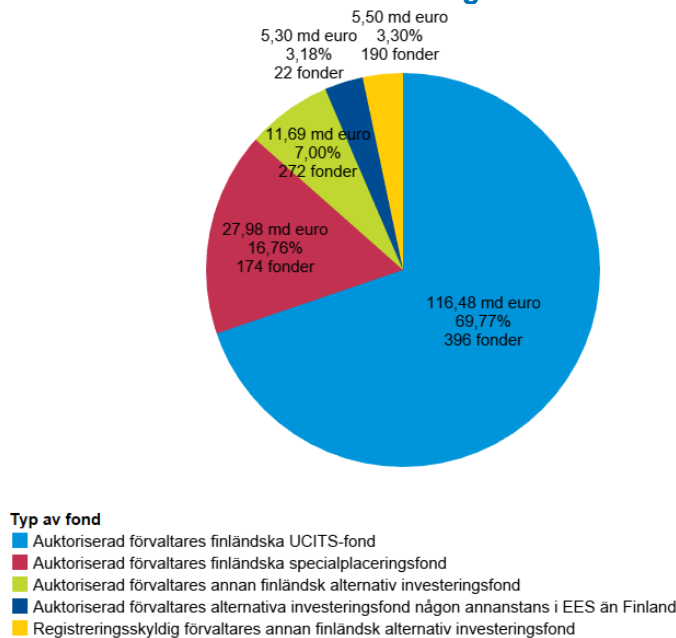
⁵ Artikel 25 i EU:s direktiv om tillsyn av värdepappersföretag.

⁶ Artikel 16 i MiFID II-direktivet.

⁷ 7 kap., särskilt 2 §, i lagen om investeringstjänster.

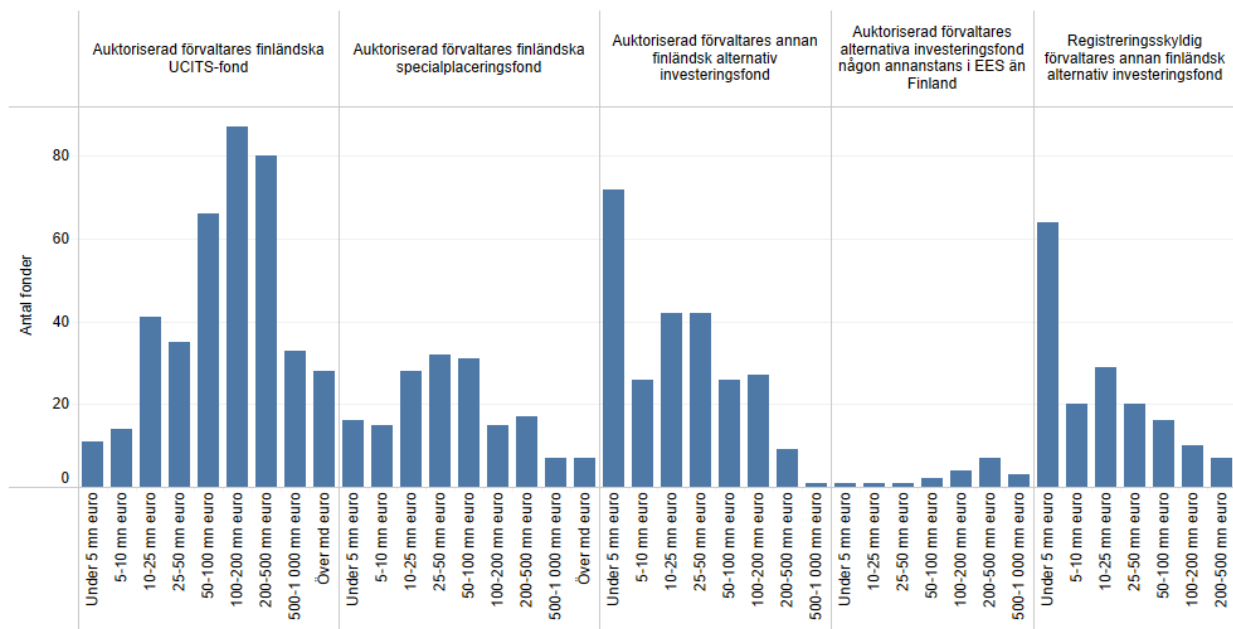
⁸ Kommissionens delegerade förordning 2017/565/EU, särskilt artiklarna 21–31 och 33–35.

Figur 1. Medel som förvaltas av finländska fondbolags och AIF-förvaltares fonder 31.12.2022

Källor: Finlands Bank och Finansinspektionen.

Figur 2. Indelning av antalet fonder enligt fondtyp och i enlighet med de medel som fonden förvaltar 31.12.2022

Källor: Finlands Bank och Finansinspektionen.

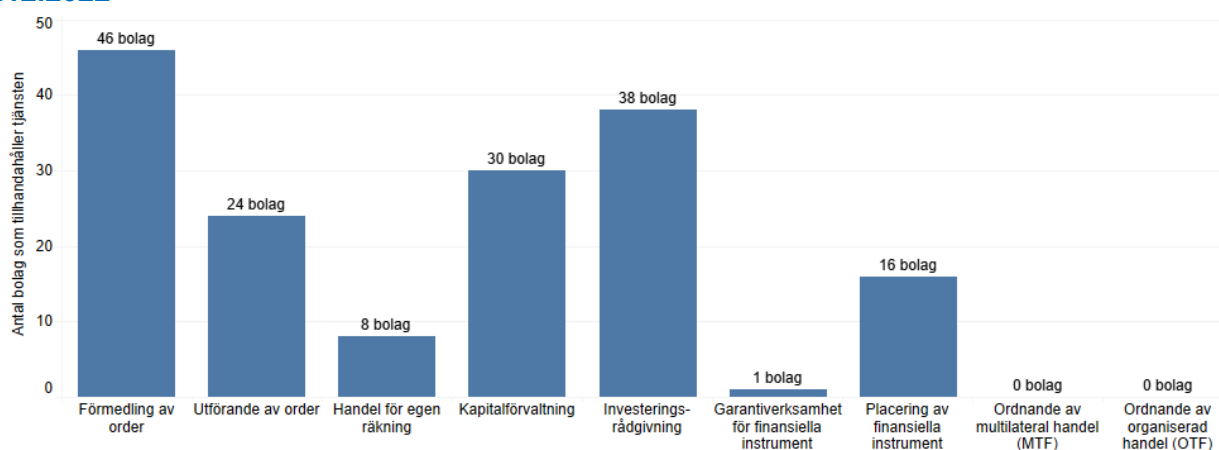
2.2 Värdepappersföretag

Investeringstjänster

Värdepappersföretag kan tillhandahålla investeringstjänster i enlighet med sitt verksamhetstillstånd och kreditinstitut de investeringstjänster som nämns i bolagsordningen eller stadgarna. Alla värdepappersföretag (46 bolag) tillhandahöll förmedling av order. Näst vanligast var tillhandahållande av investeringsrådgivning (38 bolag) och kapitalförvaltning (30 bolag). Motsvarande investeringstjänster var vanliga även hos kreditinstitut som tillhandahåller investeringstjänster.⁹

Uppgifterna i **Figur 3** och **Figur 4** grundar sig på Finansinspektionens register över verksamhetstillstånd (31.12.2022). Enligt svaren på enkäten tillhandahåller inte alla bolag aktivt alla investeringstjänster som ingår i deras verksamhetstillstånd.

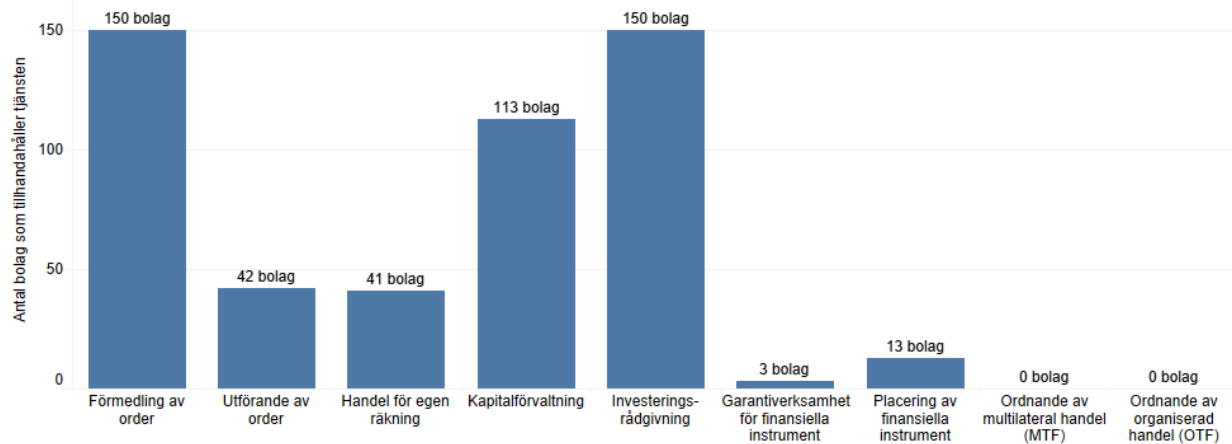
Figur 3. Antalet investeringstjänster som tillhandahålls av värdepappersföretag enligt tjänst 31.12.2022

Källa: Finansinspektionen.

⁹ Fondbolag och auktoriserade AIF-förvaltare kan också tillhandahålla vissa investeringstjänster (t.ex. kapitalförvaltning och investeringsrådgivning), men de granskas inte här.

Figur 4. Antalet investeringstjänster som tillhandahålls av kreditinstitut enligt tjänst 31.12.2022

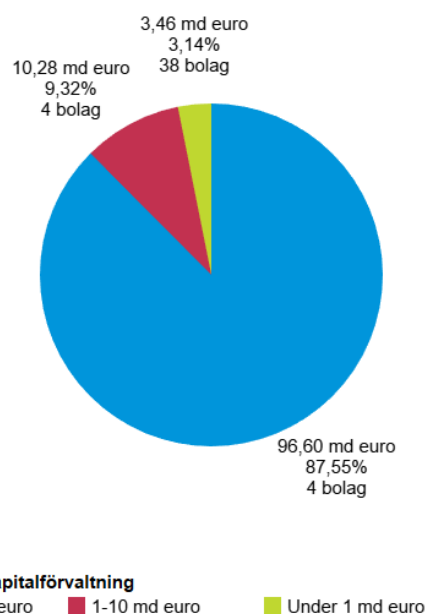

Källa: Finansinspektionen.

Medel under kapitalförvaltning

Finländska värdepappersföretags kapitalförvaltning omfattade i slutet av 2022 medel till ett värde av cirka 110 miljarder euro. De åtta största värdepappersföretagen förvaltade cirka 97 % av medlen. I **Figur 5** nedan har inte beaktats medel som förvaltas av kreditinstitut eller filialer.

Figur 5. Medel som omfattas av finländska värdepappersföretags kapitalförvaltning 31.12.2022

Medel under kapitalförvaltning

■ Över 10 md euro ■ 1-10 md euro ■ Under 1 md euro

Källa: Finansinspektionen.

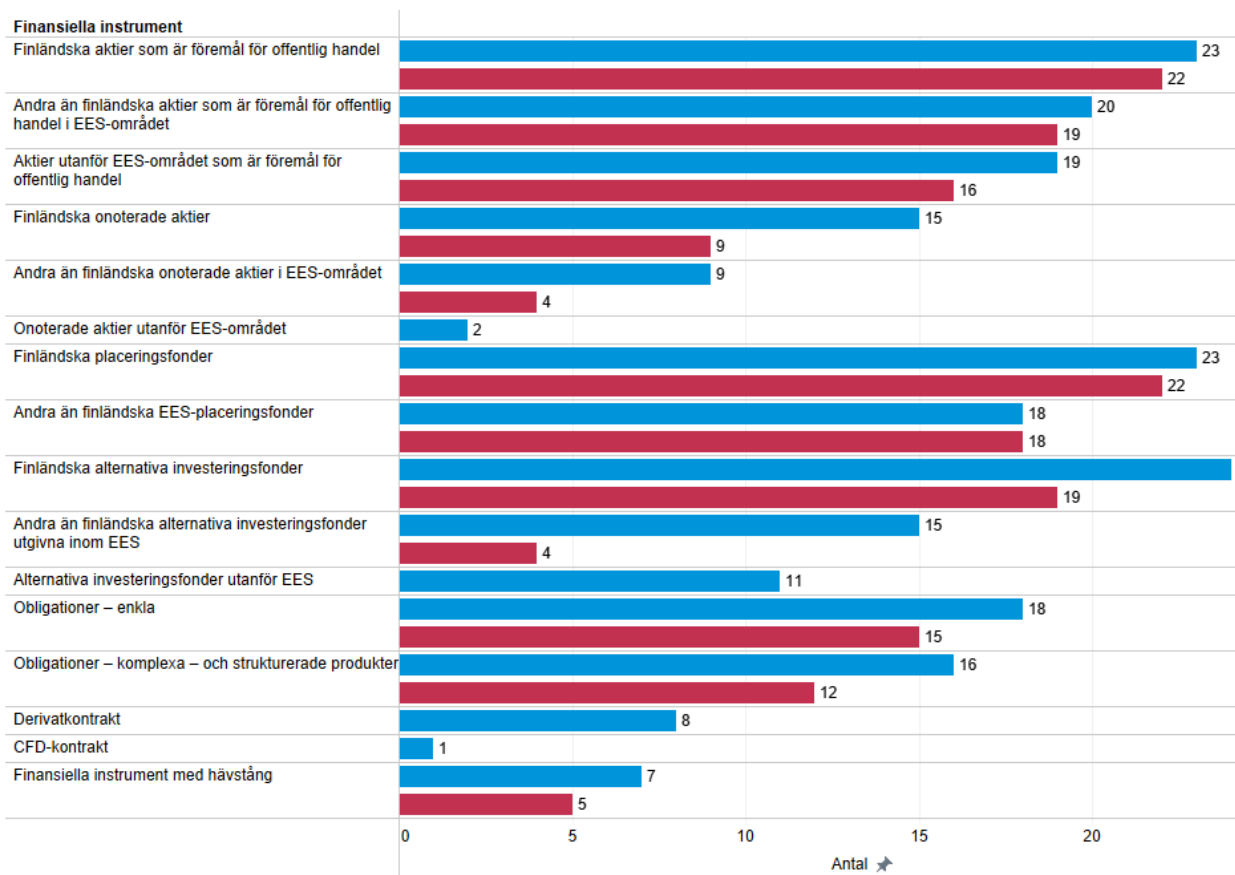
Investeringsprodukter som tillhandahålls

I enkäten ombads värdepappersföretagen uppge vilka produkter de tillhandahåller till icke-professionella och professionella kunder (**Figur 6**).

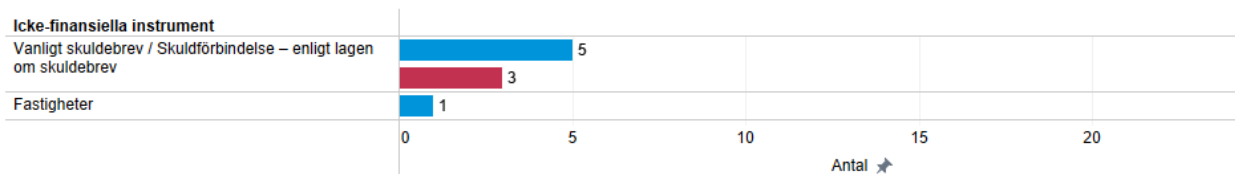
Förfarandena i anslutning till den investeringstjänst som ett bolag tillhandahåller påverkas av om det är fråga om ett enkelt eller komplicerat finansiellt instrument och om det tillhandahålls till icke-professionella eller professionella kunder. Enkla finansiella instrument är bland annat aktier som är föremål för offentlig handel och placeringsfonder.¹⁰

Figur 6. Produkter som tillhandahålls av värdepappersföretag

Finansiella instrument

Andra än finansiella instrument

Kundgrupper till vilka produkterna tillhandahålls?

■ Professionella kunder ■ Icke-professionella kunder

¹⁰ 10 kap. 4 § i lagen om investeringstjänster och artikel 57 i kommissionens delegerade förordning 2017/565/EU.

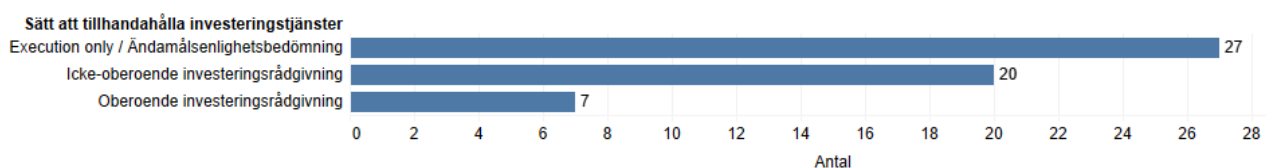
Mottagande och förmedling av order samt investeringsrådgivning

I enkäten ombads värdepappersföretagen att uppge närmare om de tillhandahåller sina kunder förmedling av order "execution only" och/eller med ändamålsenlighetsbedömning. Dessutom tillfrågades bolagen om de tillhandahåller oberoende eller icke-oberoende investeringsrådgivning.

Med "execution only" avses förmedling av order på kundens initiativ med enkla finansiella instrument. Enkla finansiella instrument är bland annat aktier som är föremål för offentlig handel och placeringsfonder.¹¹ När ett uppdrag gäller ett komplicerat finansiellt instrument, såsom en onoterad aktie eller strukturerade produkter, ska man först genom ändamålsenlighetsbedömning utreda och bedöma en icke-professionell kunds kunskaper om och erfarenheter av investeringar.

När oberoende investeringsrådgivning tillhandahålls ska det finnas ett tillräckligt urval finansiella instrument som är tillgängliga på marknaden och som omfattar olika typer av instrument och produktleverantörer. Icke-oberoende investeringsrådgivning kan omfatta ett snävare urval finansiella instrument och sådana instrument som har nära koppling till tjänsteleverantören (t.ex. fonder inom samma koncern).

Figur 7. Tillhandahållande av investeringstjänster

3 Styrelse

3.1 Bedömning av tillsynsfunktionernas resurser och effektivitet

Kriterier

Bolagen ska regelbundet övervaka och bedöma de interna tillsynssystemens effektivitet och tillräcklighet.¹² Den högsta ledningen ska regelbundet och minst en gång i året övervaka om antalet anställda och personalens sakkunskap fortfarande räcker till för att sköta compliancefunktionens uppgifter.¹³

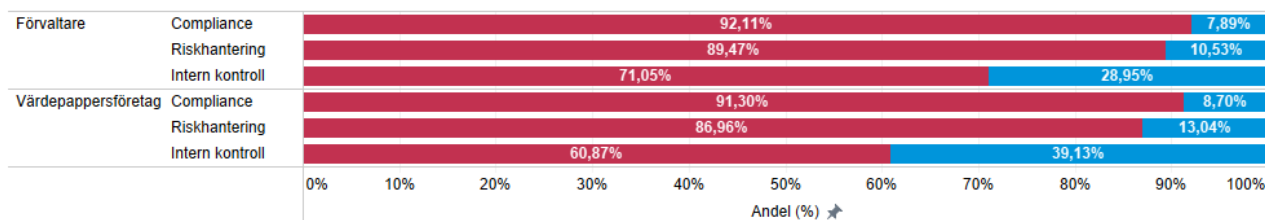
Iakttagelser

Enligt enkäten bedömer inte styrelserna i samtliga bolag årligen compliancefunktionens, riskhantlingens och internrevisionens resurser och effektivitet.

¹¹ 10 kap. 4 § i lagen om investeringstjänster och artikel 57 i kommissionens delegerade förordning 2017/565/EU.

¹² 6 b kap. i lagen om investeringstjänster, 4 kap. i lagen om placeringsfonder och 7 kap. 2 § i lagen om AIF-förvaltare samt artikel 21.5 i MiFID II kommissionens delegerade förordning 2017/565, artikel 57.6 i AIFMD kommissionens delegerade förordning 231/2013 och artikel 4.5 i UCITS kommissionens direktiv 2010/43/EU.

¹³ ESMA35-36-1952 punkt 44. Även om reglering på riktlinjenivå finns endast för tillhandahållare av investeringstjänster, bör alla bolag under tillsyn i tillämpliga delar eftersträva en nivå enligt ovannämnda riktlinjer för tillhandahållare av investeringstjänster när de organiserar sin compliancefunktion.

Figur 8. Bedömning av tillräckliga resurser och effektivitet

Har bolagets styrelse bedömt om resurserna i följande funktioner varit tillräckliga och effektiva under det föregående kalenderåret?

■ Ja ■ Nej

Finansinspektionens ståndpunkt

Finansinspektionen rekommenderar att tillsynsobjektens styrelser förutsätter att den operativa ledningen regelbundet lämnar en redogörelse för hur tillsynsfunktionerna är organiserade, utifrån vilken styrelsen kan bedöma de oberoende tillsynsfunktionernas effektivitet och resurser. Styrelsen ska åtminstone varje år bedöma tillsynsfunktionernas effektivitet och lämplighet i förhållande till bolagets affärsverksamhet. Företrädare för tillsynsfunktionerna bör då inte närvara vid styrelsens möte. Bedömningen ska vara medveten och konkret. Bedömningen ska framgå av styrelsens protokoll. Det räcker alltså inte att styrelsen till exempel bara tänker på resurseringen, utan att göra en konkret bedömning av den, när styrelsen bekantar sig med och bedömer det material som compliance producerat. Dessutom påpekar Finansinspektionen att styrelsen årligen bör höra företrädare för de interna tillsynsfunktionerna utan att den operativa ledningen är närvarande.

3.2 Oberoende styrelsemedlem

Kriterier

Bestämmelser om fondbolags oberoende styrelsemedlem ingår i lagen om placeringsfonder, enligt vilken styrelsen ska ha minst tre medlemmar av vilka minst en tredjedel ska vara oberoende. I lagen om placeringsfonder anges närmare när en styrelsemedlem kan anses vara oberoende.¹⁴ I AIFM-regleringen finns ingen direkt bestämmelse med samma innehåll. Bestämmelserna om alternativa investeringsfonder förutsätter emellertid att förvaltarens verksamhet är tillförlitligt organiserad och att bolaget ska ha ändamålsenligt resurser, administrativa förfaranden och kontrollsystem för att organisera verksamheten. Att utse en oberoende styrelsemedlem bidrar till att uppnå detta mål.¹⁵ I enlighet med vad som beskrivs i avsnitt 1.2 anser Finansinspektionen att kraven på organisering av fondbolags och auktoriserade AIF-förvaltares verksamhet bör vara enhetliga.

I EBA:s riktlinjer för intern styrning¹⁶ som ska tillämpas på värdepappersföretag konstateras att ledningsorganet i dess tillsynsfunktion ska inbegripa oberoende ledamöter. I riktlinjerna hänvisas till EBA:s och ESMA:s gemensamma riktlinjer¹⁷ för lämplighetsbedömningar av ledamöter i ledningsorgan och ledande befattningshavare. I dessa riktlinjer behandlas förekomsten av oberoende ledamöter i ett relevant instituts ledningsorgan i dess tillsynsfunktion mer ingående. Till relevanta institut räknas inte små och icke-sammanlänkade värdepappersföretag. Även bolagets organisations- och

¹⁴ 3 kap. 3 § i lagen om placeringsfonder (213/2019).

¹⁵ 7 kap. 2 § i lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder

¹⁶ Riktlinjer för intern styrning enligt direktiv (EU) 2019/2034, EBA/GL/2021/14 punkt 37).

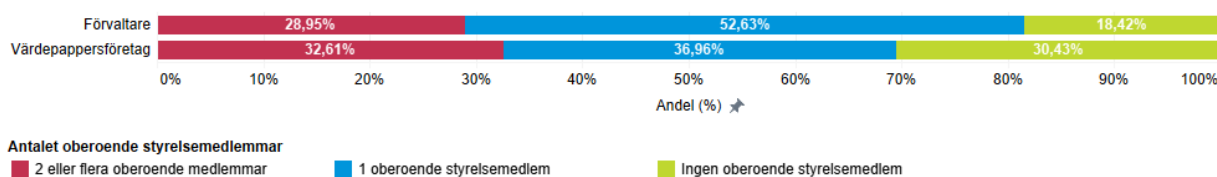
¹⁷ Riktlinjer för lämplighetsbedömningar av ledamöter i ledningsorgan och ledande befattningshavare, EBA/GL/2021/06 - ESMA35-36-2319 punkterna 87–91 (Relevanta institut).

ägarstruktur samt verksamhetens art, omfattning och komplexitet inverkar på om bestämmelserna medför skyldighet att utse en oberoende styrelsemedlem.

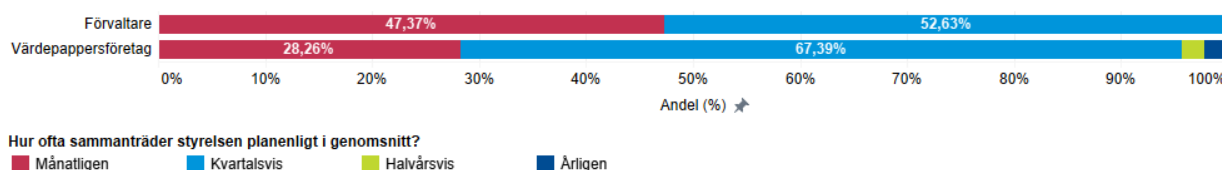
lakttagelser

Enligt svaren på enkäten har inte alla tillsynsobjekt en oberoende styrelsemedlem.

Figur 9. Antalet oberoende styrelsemedlemmar

Figur 10. Styrelsens sammanträden

Finansinspektionens ståndpunkt

En tredjedel av styrelsemedlemmarna i fondbolag ska vara oberoende direkt med stöd av lag. Enligt Finansinspektionen borde vissa striktare bestämmelser om organiseringen av fondbolags verksamhet, till exempel oberoende styrelsemedlemmar, tillämpas även på auktoriserade AIF-förvaltare.

Finansinspektionen anser att det borde finnas minst en oberoende medlem i varje värdepappersföretags och AIF-förvaltares styrelse för att säkerställa en tillförlitlig förvaltning och styrelsens effektiva tillsyn. Vidare anser Finansinspektionen att vissa striktare bestämmelser om organiseringen av fondbolags verksamhet, bland annat oberoende styrelsemedlemmar, borde tillämpas även på auktoriserade AIF-förvaltare.

Lagen om investeringstjänster och lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder förutsätter att bolagens verksamhet ska organiseras på ett tillförlitligt sätt. Bolaget ska ha ändamålsenliga resurser, förvaltningsförfaranden och övervakningssystem för organiseringen av sin verksamhet. När verksamheten ordnas ska man sträva efter att undvika intressekonflikter och när intressekonflikter uppstår ska de hanteras korrekt. Att utse en oberoende styrelsemedlem säkerställer och stärker styrelsens funktionsförmåga och medför ett externt perspektiv till styrelsearbetet samt underlättar hanteringen av intressekonflikter.

Den oberoende styrelsemedlemmen ska vara oberoende i förhållande till bolaget, bolagets affärsverksamhet och betydande ägare, och det är framför allt i stödet som styrelsen ger till kontrollfunktionerna som den oberoende medlemmens roll framhävs. En oberoende styrelsemedlem kompletterar styrelsens kollektiva kompetens. Styrelsemedlemmarna borde tillsammans effektivt kunna ifrågasätta och övervaka den operativa ledningens beslut.

4 Compliance

4.1 Compliancefunktionens granskningar

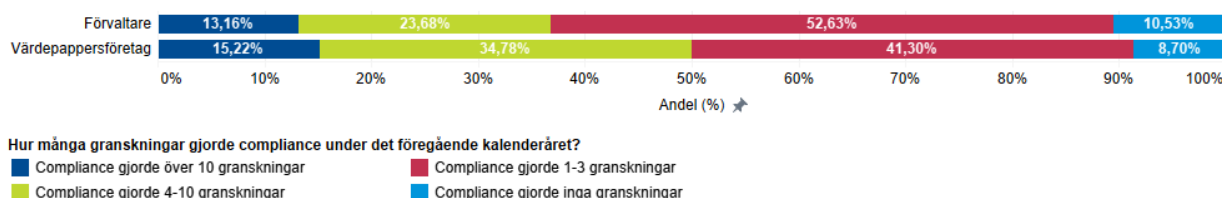
Kriterier

Ett bolag ska införa en permanent, effektiv och oberoende funktion för regelefterlevnad som fortlöpande övervakar och regelbundet bedömer om de åtgärder, riktlinjer och förfaranden som inrättats är lämpliga och effektiva, och om så är fallet med de åtgärder som vidtagits för att avhjälpa eventuella brister i företagets efterlevnad av sina skyldigheter.¹⁸ Compliancefunktionens uppgift är att bistå styrelsen i bolaget under tillsyn med att hantera risker kopplade till utebliven regelefterlevnad. En viktig del av compliancefunktionens uppgifter är att utföra tillsynsåtgärder i enlighet med övervakningsprogrammet samt även annars vid behov. Compliance ska också delta i översynen av klagomålshandlingen samt i att utbilda och rådge bolagets anställda.

Iakttagelser

Bolagen tillfrågades om granskningar som compliancefunktionen utfört under det föregående kalenderåret. **Figur 11** beskriver hur många granskningar bolagens compliancefunktion har utfört under 2022.

Figur 11. Granskningar som gjorts av compliance

Finansinspektionens ståndpunkt

Spridningen var stor i fråga om antalet granskningar som bolagen meddelade, eftersom bolagen hade räknat mycket olika slags åtgärder som granskningar. Finansinspektionen anser att följande åtgärder inte bör räknas som granskningar:

- Regelbundna (t.ex. som görs varje kvartal) eller andra fortlöpande granskningar.
- Granskningar som gäller andra än bolaget. Till exempel granskningar av förvaringsinstitut ska inte tas med i beräkningen.
- Uppdateringar av anvisningar eller kontinuitetsplanen.

Finansinspektionen betonar att teman för granskningarna och antalet granskningar bör väljas utifrån en riskbaserad bedömning och bolagets individuella behov. Finansinspektionen finner det inte trovärdigt att utlagd compliance årligen kan granska hela verksamheten i bolaget under tillsyn på ett grundligt sätt. Finansinspektionen betonar att compliance inte fullgör sina skyldigheter enligt bestämmelserna, om funktionen inte alls utför några tillsyns- eller granskningsåtgärder.

¹⁸ Artikel 22.1 och 22.2 a i MiFID II kommissionens delegerade förordning 2017/565, artikel 61.1 och 61.2 a i AIFMD kommissionens delegerade förordning 231/2013 61 samt artikel 10.1 och 10.2 a i UCITS kommissionens direktiv 2010/43.

4.2 Compliancefunktionens rapportering till styrelsen

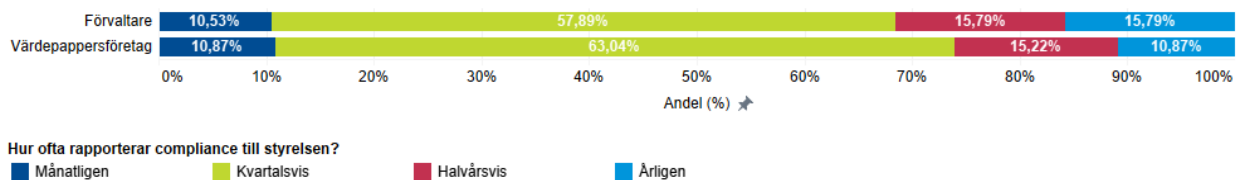
Kriterier

Compliancefunktionen ska regelbundet och minst en gång per år rapportera till bolagets högsta ledning.¹⁹

Iakttagelser

Bolagen tillfrågades hur ofta compliancefunktionen har rapporterat till styrelsen 2022.

Figur 12. Compliances rapportering till styrelsen

Finansinspektionens ståndpunkt

Compliancefunktionen ska rapportera om sin verksamhet och sina iakttagelser åtminstone årligen till tillsynsobjektets högsta ledning. Finansinspektionen rekommenderar att compliancefunktionen utöver denna årliga sammanställning rapporterar åtminstone kvartalsvis till styrelsen. Dessutom ska compliancefunktionen ha möjlighet att även i övriga fall informera styrelsen om brister som den iakttagit.

Finansinspektionen anser att compliance officern borde delta i styrelsens möten när man behandlar compliancefunktionens övervakningsprogram, compliancerapporter eller annat material som compliancefunktionen upprättat, så att compliance officern kan presentera dessa dokument och vid behov svara på styrelsens frågor. Finansinspektionen rekommenderar att frågor, kommentarer och slutsatser som styrelsemedlemmarna framfört antecknas i styrelseprotokollen eller deras bilagor.

4.3 Utläggning av compliancefunktionen

Kriterier

Ett bolag ska införa en permanent, effektiv och oberoende funktion för regelefterlevnad.²⁰

Bolaget ska övervaka de utlagda funktionerna effektivt och hantera riskerna som följer av utläggningen.²¹

¹⁹ Artikel 25.2 och 25.3 i MiFID II kommissionens delegerade förordning 2017/565, artikel 61. 3 b i AIFMD kommissionens delegerade förordning 231/2013 samt artikel 10.3 b i UCITS kommissionens direktiv 2010/43.

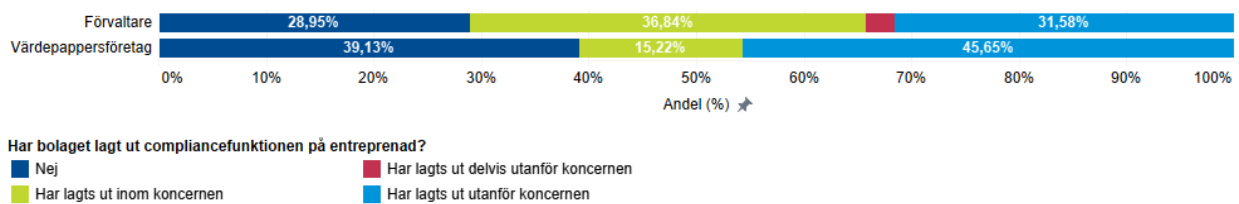
²⁰ Artikel 22.2 och 22.3 i MiFID II kommissionens delegerade förordning 2017/565, artikel 61.2 i AIFMD kommissionens delegerade förordning 231/2013 samt artikel 10.2 i UCITS kommissionens direktiv 2010/43.

²¹ Artikel 31.2 e i MiFID II kommissionens delegerade förordning 2017/565, 7 kap. 5 § i lagen om investeringstjänster, 6 kap. i lagen om placeringsfonder och 10 kap. i lagen om AIF-förvaltare.

lakttagelser

Över hälften (cirka 61 %) av värdepappersföretagen och största delen (cirka 71 %) av fondförvaltarna har lagt ut compliancefunktionen antingen inom eller utanför koncernen.

Figur 13. Utläggning av compliancefunktionen

Finansinspektionens ståndpunkt

Finansinspektionen påpekar att varje bolag med verksamhetstillstånd ska ha utsett en complianceansvarig när bolaget har lagt ut compliancefunktionen. Detta gäller också situationer när utläggningen görs inom koncernen. Finansinspektionen anser att den person som ansvarar för den självständiga tillsynsfunktionen inte får stå i beroendeställning till bolagets affärsverksamhet. Av denna orsak kan den person som övervakar den utlagda compliancefunktionen inte delta i affärsverksamheten, eftersom affärsverksamheten inte får ge compliancefunktionen direktiv eller på något annat sätt påverka skötseln av dessa personers uppgifter. Verkställande direktören får därmed inte vara ansvarig person för compliancefunktionen. Dessutom ska intressekonflikter som hänför sig till eventuella andra uppgifter för den person som utsetts till complianceansvarig i första hand undvikas. Om intressekonflikter inte kan undvikas ska de bedömas och övervakas på behörigt sätt.

4.4 Andra synpunkter från Finansinspektionens separata complianceutredning

År 2022 gjorde Finansinspektionen en enkät bland värdepappersföretag, fondbolag och AIF-förvaltare för att samla in information om organiseringen av utlagd compliance och om funktionens resurser. Med enkäten som underlag utarbetade Finansinspektionen en tematisk rapport som publicerades i april 2023.²²

Bolagen som besvarade enkäten lämnade under sommaren 2023 in sina åtgärdsplaner utgående från den tematiska rapporten. Enligt åtgärdsplanerna har endast ett fåtal bolag funnit det nödvändigt att öka antalet timmar för den utlagda compliancefunktionen, även om en av temabedömningens viktigaste iakttagelser var att utlagda compliance officers inte har tillräckligt med tid för att sköta uppgiften, eftersom compliance inte har utfört alla dess uppgifter på ett tillräckligt sätt. Finansinspektionen uppmanar alla de bolag som har utlagt compliancefunktionen utanför koncernen att kritiskt bedöma om compliance officer använder tillräckligt med tid för att sköta funktionen. Enligt Finansinspektionen uppfyller compliancefunktionen inte kravet på att vara permanent och compliance officer kan inte sköta alla uppgifter som regelverket förutsätter, om endast enstaka timmar i månaden används för uppgiften.

²² [Tillsynsmeddelande 24.4.2023 - 26/2023: Betydande brister i organiseringen av och kvaliteten på utlagda funktionen för compliance hos värdepappersföretag, fondbolag och AIF-förvaltare](#)

Fastän utredningen fokuserade på compliancefunktioner som lagts ut utanför koncernen, är Finansinspektionens ståndpunkter till stor del även tillämpliga på utläggningar inom koncernen samt på situationer där funktionen för compliance inte har lagts ut. Finansinspektionen uppmanar därför alla värdepappersföretag, fondbolag och AIF-förvaltare att bekanta sig med rapporten i fråga. Finansinspektionen vill i synnerhet lyfta fram följande synpunkter från rapporten:

Proportionalitetsprincipen

Tillämpning av proportionalitetsprincipen innebär inte att vissa uppgifter som ankommer på compliance skulle kunna lämnas helt ogjorda, utan att alla bolag inte behöver genomföra complianceuppgifter i samma omfattning eller med samma intensitet.

Compliancefunktionens riskbedömning

Alla tillsynsobjekt har inte utarbetat en bedömning av compliance-risker. Alla tillsynsobjekt ska upprätta en sådan. Regleringen tillåter inte att man avviker från detta. Utan en riskbedömning kan bolagen inte utarbeta övervaknings- och arbetsprogram för compliancefunktionen. I riskbedömningen ska de enskilda bolagens särskilda egenskaper beaktas. Bedömningen av compliance-risker kan slås samman med bedömningen av de operativa riskerna, men bolagen ska då kunna skilja åt skillnaderna i dessa risker.

Riskbaserat övervakningsprogram

Alla tillsynsobjekt har inte utarbetat ett riskbaserat övervakningsprogram. Alla bolag ska ha ett riskbaserat övervakningsprogram, där det fastställs vad som är föremål för granskningar innevarande år samt när och hur granskningarna genomförs. Övervakningsprogrammet ska därtill innehålla en bedömning av utbildningsbehovet. Finansinspektionen anser att styrelsen ska godkänna övervakningsprogrammet innan det börjar gälla.

5 Internrevision

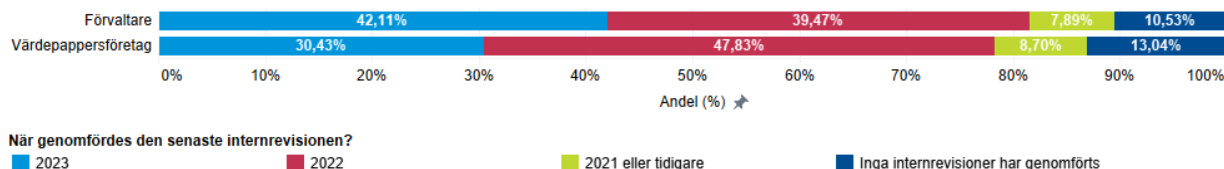
Kriterier

Tillsynsobjekten ska ha en internrevisionsfunktion som är åtskild från och oberoende av bolagets övriga funktioner och verksamhet och upprätthålla den om det är ändamålsenligt och rimligt med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och komplexitet.²³

Iakttagelser

Enligt enkäten hade inte alla tillsynsobjekt organiserat internrevisionsfunktionen på det sätt som bestämmelserna förutsätter.

²³ Artikel 62.1 i AIFMD kommissionens delegerade förordning 231/2013, avsnitt 7.4 i Finansinspektionens Föreskrifter och anvisningar 3/2011 (Organisatoriska krav och uppföranderegler för placeringsfondsverksamhet), artikel 24 i MiFID II kommissionens delegerade förordning 2017/565.

Figur 14. Internrevision

Finansinspektionens ståndpunkt

Bestämmelserna förutsätter att tillsynsobjekten ska ha en internrevisionsfunktion som är åtskild från och oberoende av bolagets övriga funktioner och verksamhet och upprätthålla den så att det med hänsyn till arten, omfattningen och komplexiteten hos bolagets verksamhet, och arten på och omfattningen av den portföljförvaltning som utförs inom ramen för den verksamheten är lämpligt och rimligt. Finansinspektionen påpekar att tillämpning av proportionalitetsprincipen innebär inte att vissa uppgifter som ankommer på internrevisionen skulle kunna lämnas helt ogjorda, utan att alla bolag inte behöver genomföra internrevisionsuppgifter i samma omfattning eller med samma intensitet.

Internrevisionsfunktionen kan läggas ut på en extern tjänsteproducent. Internrevisionsfunktionen ska separeras från compliancefunktionen och riskhanteringen. Dessutom konstaterar Finansinspektionen att styrelsen inte kan sköta internrevisionens uppgifter i ett bolag under tillsyn.

6 Utläggningar

Kriterier

Ett värdepappersföretag kan lägga ut en operativ funktion som är avgörande och viktig för tillhandahållandet av investeringstjänster eller bedrivandet av investeringsverksamhet om företaget vidtar rimliga åtgärder för undvikande av onödiga ytterligare operativa risker. Utläggningen får inte genomföras på ett sätt som väsentligt försämrar kvaliteten på företagets interna kontroll eller medför olägenhet för myndighetstillsynen över värdepappersföretagets verksamhet.²⁴

En AIF-förvaltare får delegera funktioner enligt lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder endast om delegeringen inte inverkar negativt på förvaltarens riskhantering, den interna kontrollen, någon annan funktion som är viktig för verksamheten eller tillsynen över verksamheten. Ett fondbolag får lägga ut för sin verksamhet viktiga funktioner på entreprenad, om detta inte försvårar fondbolagets riskhantering och interna kontroll eller i övrigt innebär betydande olägenhet för fondbolagets affärsverksamhet.²⁵

Tillsynsobjekt får inte lägga ut funktioner i sådan utsträckning att de inte längre kan anses bedriva verksamhet enligt verksamhetstillståndet. En viktig funktion får huvudsakligen läggas ut endast till ett annat bolag med verksamhetstillstånd, vars verksamhetstillstånd innefattar utförande av den utlagda funktionen. Utläggning inom koncernen berörs av samma krav som utläggning utanför koncernen. Övervakningen av utläggningar ska alltid ordnas på korrekt sätt, vilket i praktiken betyder bland annat

²⁴ 7 kap. 5 § i lagen om investeringstjänster (747/2012 jämte senare ändringar), artiklarna 30–32 i MiFID II kommissionens delegerade förordning (EU 2017/565), EBA Riktlinjer för utkontraktering (EBA/GL/2019/02).

²⁵ AIF-förvaltare: avsnitt 8 i kommissionens delegerade förordning (231/2013) och 10 kap. i lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder (162/2014 jämte senare ändringar). Fondbolag: 6 kap. i lagen om placeringsfonder (213/2019) och avsnitt 5.2 i Finansinspektionens Föreskrifter och anvisningar 1/2012 (Utläggning i företag under tillsyn inom finanssektorn).

att bolaget ska ha utsett en ansvarig person eller ansvariga personer för utläggningar och utläggningar ska de facto övervakas. Tillsynsobjektet ansvarar alltid för att dess skyldigheter fullgörs oberoende av om funktionerna lagts ut.

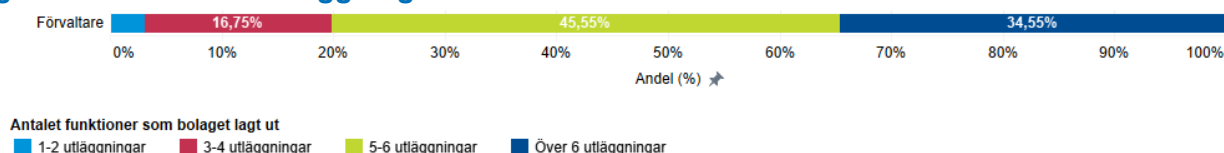
lakttagelser

Bolagen tillfrågades om utläggning, utlagda funktioner och övervakningen av utläggningar.

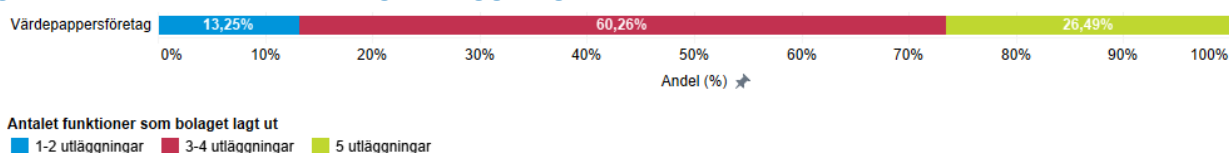
Fondförvaltare och värdepappersföretag tillfrågades i enkäten om uppgifter om följande funktioner: compliance, internrevision, informationssystem, riskhantering och ekonomiförvaltning. Förutom de ovannämnda funktionerna tillfrågades förvaltare även om utläggningar av portföljförvaltning, värdeberäkning, valuation samt andelsregistret.

Enligt svaren på enkäten har olika funktioner överlag lagts ut i mycket stor utsträckning. Funktioner har lagts ut både inom och utanför koncernen. Utläggningar har genomförts antingen helt eller delvis. Utifrån svaren på enkäten förblev det oklart i fråga om vissa bolag huruvida man inom bolaget har varit medveten om utläggningen, dvs. har man uppfattat att den organiserade verksamheten uppfyller kännetecknen på utläggning eller i vilken utsträckning funktionen i själva verket har lagts ut. Dessutom hade en del av bolagen inte utsett en ansvarig person för utläggningar eller så har svaren gett bilden av att det förekommer brister i övervakningen av utläggningar, särskilt vid koncerninterna utläggningar. Det kan också ses att utläggningar kan sudda ut gränserna mellan olika funktioner och juridiska bolag.

Figur 15. Förvaltares utläggningar

Figur 16. Värdepappersföretags utläggningar

Finansinspektionens ståndpunkt

Finansinspektionen betonar att verksamhet som kräver tillstånd får läggas ut endast till den som har behövligt verksamhetstillstånd. Finansinspektionen betonar att vid utläggningar bör man alltid bedöma utläggningens omfattning och betydelse samt hur övervakningen av utläggningen är organiserad. Vid bedömningen av en utläggning bör man dessutom bedöma kompetens och erfarenhet samt verksamhetens omfattning och betydelse för den aktör till vilken verksamheten läggs ut. Om funktioner läggs

ut inom koncernen ska utläggningen uppfylla samma krav som när en funktion läggs ut utanför koncernen.

Enligt svaren på enkäten har vissa bolag lagt ut funktioner i betydande utsträckning och i sådan omfattning att utläggningarna enligt Finansinspektionens ståndpunkt har kunnat skada bland annat skötseln av affärsverksamheten och den interna kontrollen samt eventuellt öka de operativa riskerna. Vid utläggningar är det viktigt att beakta att kärnaffärsverksamheten faktiskt bedrivs med tillräckliga resurser i bolaget med verksamhetstillstånd och att bolaget inte blir enbart ett formellt skalbolag. Detta bör beaktas även vid koncerninterna arrangemang.

Enligt Finansinspektionens observationer kan det vara oklart, när en funktion de facto lagts ut. Detta kan särskilt vara fallet vid arrangemang inom en koncern. Finansinspektionens ståndpunkt är att i bedömningen skall särskilt beaktas i vilket bolag personer som utför funktionen är anställd även ifall personerna rapporterar över bolagsgränser. Om personen som utför funktionen de facto arbetar i ett annat koncernbolag, är det utgångsvis fråga om utläggning av verksamhet och kraven för utläggning blir tillämpliga. Finansinspektionen vill för fram att när man gör en bedömning om en funktion har lagts ut, skall man beakta vem som de facto utför uppgiften. Även om ansvaret, beslutsfattandet eller ansvaret för att utfärda anvisningar fortfarande skulle ligga på bolagets ansvar, kan funktionen anse vara utlagd om den utförs av någon utanför bolaget.

Ett bolag ska alltid ha utsett en ansvarig person för utläggningar, som har genuin kompetens och resurser att övervaka den utlagda funktionen. Övervakningen av utläggningar ska faktiskt utföras och inte bara formellt genom att utse en ansvarig person. Utlagda uppgifter ska också dokumenteras omsorgsfullt i utläggningsavtalet.

Finansinspektionen vill föra fram att vid tillhandahållandet av investeringstjänster är riskhantering en del av en tillförlitlig förvaltning och inte en separat funktion som i regel kan läggas ut i sin helhet. Till den del som exempelvis vissa riskhanteringsfunktioner i samband med tillhandahållandet av investeringstjänster eller bedrivandet av investeringsverksamhet läggs ut ska bolaget ha en ansvarig person med tillräcklig kompetens att övervaka att de risker som berör den utlagda funktionen hanteras korrekt.

För fondförvaltare betonar Finansinspektionen att auktorisation som AIF-förvaltare beviljas för alternativa investeringsfonders portföljförvaltning och riskhantering. Enligt bestämmelserna ska ett bolag med auktorisation sköta en av dessa funktioner självt. Finansinspektionen påminner, att enligt artikel 82 i AIFM-förordningen ska en AIF-förvaltare själv förvalta en AIF-fonds investeringsförvaltningsfunktioner så att de med väsentlig marginal överstiger de investeringsförvaltningsfunktioner som förvaltare lagts ut. En bedömning skall göras på en AIF-fond nivå och kraven skall uppfyllas för varje AIF-fond.²⁶ Utläggning är möjligt för ett bolag med auktorisation men utläggning får inte göras utan grundad anledning. I beslutet om auktorisation nämns de strategier för alternativa investeringsfonder i enlighet med vilka auktorisation för skötsel av alternativa investeringsfonden beviljas och enligt vilka portföljförvaltningen och riskhanteringen ordnas. Utläggning förutsätter överensstämmelse med strategierna.

²⁶ ESMA Questions and answers: Application of the AIFMD (ESMA34-32-352): Section VIII Question 1.

7 Lagringskyldigheter vid tillhandahållandet av investeringstjänster

Kriterier

Enligt 10 kap. 12 § i lagen om investeringstjänster ska bolag som tillhandahåller investeringstjänster bevara inspelningar av telefonsamtal och elektronisk kommunikation som har samband med transaktioner för egen räkning samt mottagande, förmedling eller utförande av kundorder, inklusive sådana telefonsamtal och elektroniska meddelanden som är avsedda att leda till sådana transaktioner som nämns ovan. Skyldigheten gäller utrustning som bolaget tillhandahåller en anställd eller ett anknutet ombud eller som bolaget accepterar eller tillåter att en anställd eller ett anknutet ombud använder.

De arrangemang som används för att fullgöra lagringskyldigheterna ska vara teknikneutrala.²⁷ När bolaget accepterar eller tillåter att ett nytt medium används, ska bolaget bedöma och genomföra ändamålsenliga och lämpliga förfaranden för att fullgöra lagringskraven. ESMA har i avsnitt 3 i Q&A som gäller MiFID II investerarskydd²⁸ konstaterat att elektronisk kommunikation täcker även bland annat e-post, videomöten, fax, Bloomberg meddelanden, SMS, chattar och mobilapplikationer.

För att övervaka att lagringskraven uppfylls ska tjänsteleverantörerna regelbundet granska de inspelningar av transaktioner och uppdrag samt väsentliga samtal på vilka kraven tillämpas. Denna granskning ska vara riskbaserad och proportionell. ESMA²⁹ har konstaterat att inspelningarna ska monitoreras regelbundet och vid behov också fallspecifikt (ad-hoc).

Iakttagelser

I enkäten tillfrågades värdepappersföretag samt kreditinstitut och kreditinstitutens filialer som tillhandahåller investeringstjänster om lagringen av samtal och meddelanden som kommit via de kommunikationskanaler som de använder samt om hur lagringskyldigheten säkerställs.

De kommunikationskanaler som lagras minst är enligt svaren på enkäten sms eller motsvarade meddelanden, chattar avsedda för professionella investerare (t.ex. Reuters, Bloomberg) och andra elektroniska kommunikationskanaler (t.ex. Teams, Skype). Detta förklaras av att dessa kanaler inte används i lika stor utsträckning för att ta emot, förmedla och utföra order som telefon och e-post, som lagras på ett mer heltäckande sätt bland respondenterna.

När man jämför svaren som gäller lagring av kommunikationskanaler med de kommunikationskanaler som bolagen använder för att ta emot, förmedla och utföra order framgick dock att inte heller alla kommunikationskanaler som används lagras. Av de respondenter som hade uppgett att kommunikationskanalen i fråga används hade

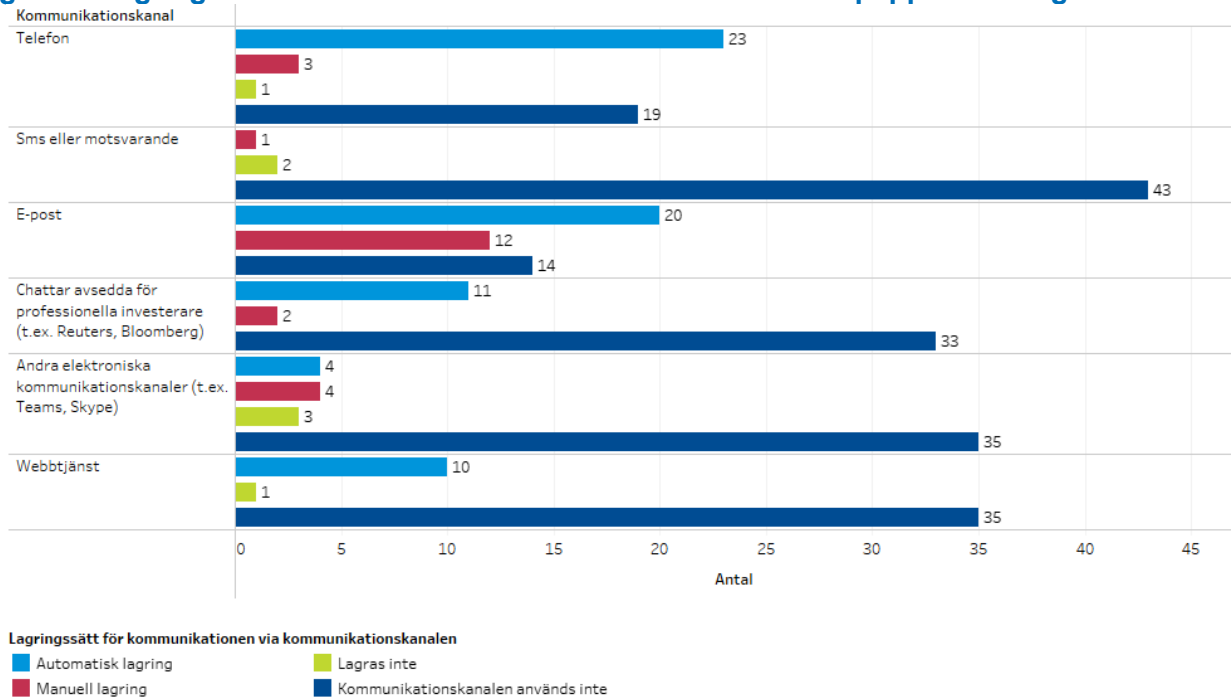
- tre respondenter inte lagrat sms,
- tre respondenter inte lagrat andra elektroniska kommunikationskanaler (t.ex. Teams, Skype),
- en respondent inte lagrat telefonsamtal,
- en respondent inte lagrat e-post och
- en respondent inte lagrat webbtjänsten.

²⁷ Artikel 76 i MiFID II kommissionens delegerade förordning 2017/565.

²⁸ Questions and Answers On MiFID II and MiFIR investor protection and intermediaries topics ESMA35-43-349.

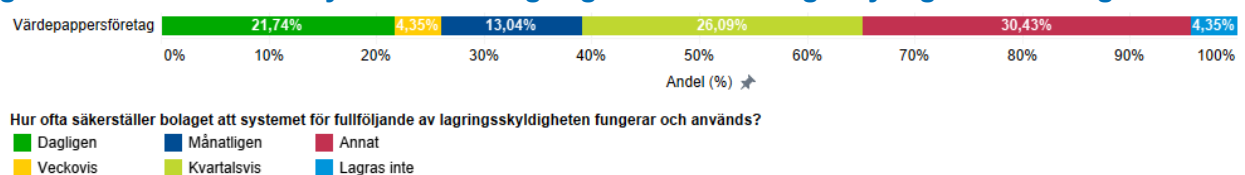
²⁹ Questions and Answers On MiFID II and MiFIR investor protection and intermediaries topics ESMA35-43-349.

Figur 17. Lagringssätt för de kommunikationskanaler som värdepappersföretagen använder

Enligt svaren på enkäten säkerställde 40 % av alla respondenter dagligen att systemet för fullföljande av lagringsskyldigheten fungerar och används. Den näst vanligaste säkerställandefrekvensen var enligt svaren kvartalsvis. Sporadiskt säkerställande och säkerställande vid behov tillämpades i 13 % av bolagen.

Figur 18. Kontroll av att systemen för lagrings- och förvaringsskyldigheterna fungerar

Finansinspektionens ståndpunkt

Det är viktigt att fullgöra lagringsskyldigheten inte bara för att tillgodose investerarskyddet utan också med avseende på övervakningen av oegentligheter. Finansinspektionen uppmanar tillsynsobjekten att säkerställa att de har arrangemang för att lagra alla telefonsamtal samt elektroniska meddelanden som sänts och mottagits via den utrustning och de kommunikationskanaler som bolaget har tillhandahållit en arbetstagare eller som arbetsgivaren har gett arbetstagaren tillstånd att använda.

Finansinspektionen betonar att även videomöten (Teams, Skype) ska lagras. Bolaget kan till denna del överväga om det finns något i videobilden som påverkar innehållet så att även bildupptagning är nödvändig eller om det räcker med talupptagning. Om det har presenterats material under videomötet

(och videobilden/presentationen inte lagras), ska även detta material lagras så att det kan sammanställas med talupptagningen. Enbart anteckningar eller protokoll räcker inte.

Finansinspektionen anser på samma sätt som ESMA att sporadiskt säkerställande av att systemet för fullföljande av lagringsskyldigheten fungerar och används är inte tillräckligt. Bestämmelserna förutsätter regelbundet säkerställande.

8 Kundklagomål

Kriterier

Den gemensamma kommittén för de europeiska tillsynsmyndigheterna har publicerat riktlinjer för hantering av klagomål inom värdepappers- och banksektorn.³⁰ I dessa anvisningar har klagomål getts en vid definition som omfattar bland annat alla uttryck för missnöje som en fysisk eller en juridisk person riktar mot ett företag avseende tillhandahållet av investeringstjänster, banktjänster och tjänster för kollektiv portföljförvaltning.

Iakttagelser

I enkäten efterfrågades uppgifter om kundklagomål som bolagen tagit emot.

Utifrån spridningen hos svaren om antalet kundklagomål kan man dra slutsatsen att tillsynsobjekten inte nödvändigtvis har samma uppfattning om vilka slags kontakter som ska registreras som kundklagomål. Svaren varierade mellan noll och över tusen kundklagomål. Naturligtvis påverkar till exempel kundantalet hur många kontakter som kan förväntas under ett år. Det förekom emellertid spridning även mellan aktörer av samma storleksklass.

Överlag var antalet kundklagomål som bolagen anmält lågt, vilket inte motsvarar Finansinspektionens bild av antalet kundklagomål utifrån till exempel antalet direkta kundkontakter till Finansinspektionen. Det låga antalet kundklagomål som bolagen rapporterat till Finansinspektionen tyder på att många bolag rapporterar endast vissa slags kontakter som kundklagomål, till exempel endast skriftliga reklamationer eller kontakter där kunden kräver penningersättning.

Finansinspektionens ståndpunkt

Finansinspektionen betonar att som kundklagomål ska registreras och rapporteras alla uttryck för missnöje från kunderna, oberoende av till exempel om kontakten är skriftlig eller inte eller om kunden framställer ersättningskrav.

Bolagen ska ha en av styrelsen godkänd policy för hantering av kundklagomål och en funktion som hanterar kundklagomål på ett rättvist sätt samt intern uppföljning av hantering av klagomål. Bolagen ska offentliggöra information om sin process för hantering av klagomål på ett lättillgängligt sätt så att kunderna hittar information om hur de kan lämna in klagomål. Den som lämnar in ett klagomål ska hållas informerad om den fortsatta hanteringen av klagomålet och bolaget ska ge sitt svar utan onödigt dröjsmål.

³⁰ Riktlinjer för hantering av klagomål inom värdepapperssektorn och banksektorn JC 2018 35, 04/10/2018.

9 Användning av sociala medier vid marknadsföring

Kriterier

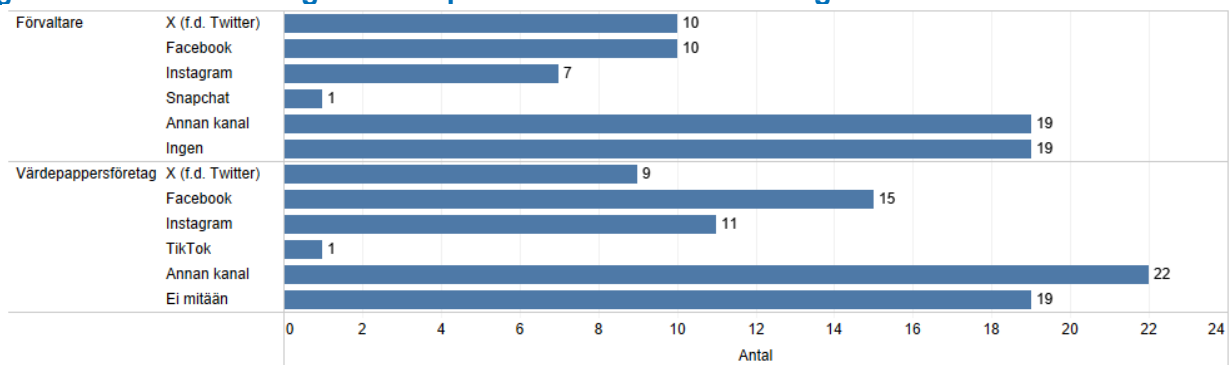
Bestämmelser om marknadsföring finns i bland annat 1 kap. 3 § i värdepappersmarknadslagen, 10 kap. 2 § i lagen om investeringstjänster, artikel 44 i MiFID II delegerade förordning³¹ och artikel 4 i förordningen som gäller fonders gränsöverskridande marknadsföring³². Osann eller vilseledande information får inte ges vid marknadsföring. Av marknadsföringen ska framgå dess kommersiella syfte, reklam ska kunna identifieras som sådan. De risker som hänför sig till en investeringstjänst eller investeringsprodukt ska beskrivas lika tydligt och synligt som annan information som ges i materialet.

Iakttagelser

I enkäten ombads värdepappersföretag, fondbolag samt kreditinstituts filialer lämna uppgifter om användningen av sociala medier i marknadsföringen.

Enligt svaren på enkäten använder 53,5 % av respondenterna sociala mediekkanaler i sin marknadsföring. LinkedIn är klart populärast bland de sociala mediekkanaler som används av respondenterna, en så stor andel som 84 % av de respondenter som använder sociala medier uppgav att de använder LinkedIn (ingår i figuren nedan i svaret "Annan kanal"). Enligt svaren används Facebook, X och Instagram ganska allmänt, 37–56 % av de bolag som använder sociala medier använder dessa kanaler. Däremot uppgav endast enstaka respondenter att de använder YouTube, TikTok, SnapChat och WhatsApp.

Figur 19. Marknadsföringskanaler på sociala medier som bolaget använder

Av respondenterna uppgav 13 % att de samarbetet med innehållsproducenter på sociala medier inom marknadsföringen.

³¹ MiFID II kommissionens delegerade förordning 2017/565.

³² (EU) 2019/1156.

Finansinspektionens ståndpunkt

Finansinspektionen betonar att för marknadsföring i sociala mediekkanaler gäller samma regler som för marknadsföring i traditionella marknadsföringskanaler. Om marknadsföringen har lagts ut till innehållsproducenter på sociala medier vilar ansvaret för innehållet ändå på bolaget under tillsyn.

När man samarbetar med innehållsproducenter måste man också beakta att trots att marknadsföringsuppgifter får läggas ut till en marknadsföringsexpert eller innehållsproducent, får verksamhet som kräver tillstånd läggas ut endast till aktörer som har tillstånd för verksamheten. Marknadsföring av investeringstjänster kan i regel utföras bara av värdepappersföretaget och anknutna ombud som det utsett, som handlar på dess vägnar och under dess ansvar. Exempel på eventuell annan marknadsföring som det är tillåtet för andra aktörer att utföra är publicering av enbart banners eller färdiga reklamer, utan att de lämnar tilläggsuppgifter om innehåll eller investeringstjänster.

Samarbete mellan innehållsproducenter på sociala medier och värdepappersföretag kan leda till en situation där innehåll som producerats av en innehållsproducent främjar försäljningen av investeringstjänster på ett sätt som är tillåtet endast för anknutna ombud.

Finansinspektionen genomförde en temabedömning av marknadsföringen av investeringstjänster och investeringsprodukter. Temabedömningen var ett tillsynsprojekt som Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (ESMA) genomförde i samarbete med de nationella tillsynsmyndigheterna (Common Supervisory Action). Finansinspektionen publicerade ett tillsynsmeddelande³³ om de viktigaste iakttagelserna i samband med temabedömningen i februari 2024.

10 Utlåtande om kundmedel och tidpunkten för upprättande av bokslut

Kriterier

9 kap. 6 § i lagen om investeringstjänster förpliktar revisorer till värdepappersföretag samt kreditinstitut och fondförvaltare som tillhandahåller investeringstjänster³⁴ att minst en gång per år ge Finansinspektionen ett revisorsutlåtande varav det framgår om bolagets arrangemang för förvaring och hantering av kundmedel stämmer överens med kraven i bestämmelserna. Ett utlåtande varav det framgår om arrangemangen för förvaring och hantering av kundmedel stämmer överens med bestämmelserna ska också ges i en situation där bolaget inte har innehaft eller förvaltat några kundmedel under räkenskapsperioden.

9 kap. i lagen om investeringstjänster behandlar hantering av kundmedel i större utsträckning än enbart innehav av kundmedel. Hantering av kundmedel omfattar förutom förvaring och hantering av kundmedel (*i tjänsteleverantörens namn för kundens räkning*) även andra situationer där en tillhandahållare av investeringstjänster förvaltar eller hanterar kundmedel till exempel med befullmäktigande som baserar sig på ett kapitalförvaltningsavtal eller med rätt att använda ett konto som står i kundens namn.

Kraven på skydd av kundmedel i lagen om investeringstjänster gäller alla tillhandahållare av investeringstjänster, även om de inte har tillstånd att inneha kundmedel eller trots att deras verksamhetstillstånd inte innefattar rätt att tillhandahålla förvaringstjänster.

³³ [Tillsynsmeddelande 19.2.2024 8/2024: Temabedömningen: Utrymmen för förbättringar i sätten att marknadsföra investeringstjänster och investeringsprodukter](#) – www.finanssivalvonta.fi/sv

³⁴ Fondbolag och AIF-förvaltare.

Finlands Revisorers rf:s rekommendation (3/2019) om kontroll av kundmedel behandlar det rekommenderade sättet att bedöma hanteringen av kundmedel samt revisorsutlåtandets utformning.

På värdepappersföretags och fondbolags bokslut och verksamhetsberättelse tillämpas 12 kap. i kreditinstitutslagen (610/2014).³⁵ I lagens 12 kap. 4 § konstateras att bokslutet och verksamhetsberättelsen ska upprättas inom två månader från räkenskapsperiodens utgång. AIF-förvaltares bokslut och verksamhetsberättelse ska i enlighet med 3 kap. 6 § i bokföringslagen (1336/1997) upprättas inom 4 månader från räkenskapsperiodens utgång.

lakttagelser

Enligt enkäten och årsanmälningarna lämnar revisorerna till flera värdepappersföretag och fondförvaltare som tillhandahåller investeringstjänster inte regelbundet och i tid ett revisorsutlåtande om kundmedel till Finansinspektionen.

Finansinspektionen bad i juni 2023 att värdepappersföretagen och de fondförvaltare som tillhandahåller investeringstjänster skulle påminna sina revisorer om skyldigheten enligt lagen om investeringstjänster, varefter det har kommit ett stort antal utlåtanden om kundmedel.

Dessutom upprättar vissa värdepappersföretag sina bokslut i strid med regleringen mer än två månader efter räkenskapsperiodens utgång.

Finansinspektionens ståndpunkt

Finansinspektionen ber bolagen att fästa uppmärksamhet vid de krav som lagstiftningen ställer på bokslut och revisorer. Bolagen bör gå igenom kraven tillsammans med sina revisorer och försäkra sig om att de krav som regleringen ställer på bokslutens innehåll, tidtabellen för dem samt revisorernas skyldigheter uppfylls.

11 Hållbar finansiering när investeringstjänster tillhandahålls

11.1 Policyer och PAI-anmälningar i anslutning till hållbarhetsrisker

Kriterier

Artikel 3 i SFDR-förordningen förpliktar finansmarknadsaktörer och finansiella rådgivare att på sina webbplatser offentliggöra information avseende sina policyer för integreringen av hållbarhetsrisker i sin investeringsbeslutsprocess och i sin investeringsrådgivning. Värdepappersföretag och kreditinstitut som tillhandahåller kapitalförvaltning och investeringsrådgivning berörs av de skyldigheter som gäller finansmarknadsaktörer och finansiella rådgivare.

Enligt artikel 4 i SFDR-förordningen ska ovannämnda bolag på sina webbplatser också offentliggöra och hålla uppdaterade uppgifter om huruvida investeringsbesluts och investeringsrådgivnings huvudsakliga negativa konsekvenser för hållbarhetsfaktorer beaktas eller inte (principal adverse impact, ns. PAI). Informationen ska offentliggöras på bolagets webbplats även i det fallet att bolaget inte beaktar PAI liksom tydliga skäl för att så inte sker, inbegripet information om huruvida och i så fall när de avser

³⁵ 8 kap. 1 § i lagen om investeringstjänster och 7 kap. 4 § i lagen om placeringsfonder.

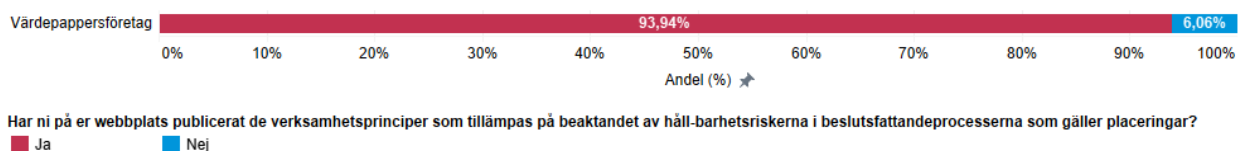
att beakta sådana negativa konsekvenser. Kommissionens delegerade förordning (2022/1288) anger närmare vilka uppgifter som ska ingå i PAI-anmälningen.

lakttagelser

I enkäten ombads värdepappersföretag samt kreditinstitut som tillhandahåller investeringstjänster att meddela hur de fullgör skyldigheterna enligt förordningen om hållbarhetsrelaterade upplysningar som ska lämnas inom den finansiella tjänstesektorn (2019/2088, nedan SFDR-förordningen). Fondförvaltarens hållbarhetsrelaterade upplysningar utreds genom en separat tematisk bedömning).³⁶

Enligt svaren på enkäten har nästan alla värdepappersföretag som tillhandahåller kapitalförvaltning och investeringsrådgivning offentliggjort den policy som bestämmelserna förutsätter. Alla kreditinstitut som deltog i den årliga enkäten hade offentliggjort informationen.

Figur 20. Offentliggörandet av policyer för beaktande av hållbarhetsrisker på webbplatser

Knappt hälften (48,5 %) av de värdepappersföretag som tillhandahåller kapitalförvaltning och investeringsrådgivning uppgav att de beaktar PAI-uppgifterna i sin verksamhet medan resten av bolagen (51,5 %) inte beaktar dem. Av de kreditbolag som deltog i enkäten beaktar alla utom ett PAI-uppgifterna. Av de bolag som besvarade enkäten hade några inte offentliggjort någon PAI-anmälan, trots att den borde offentliggöras oberoende av om PAI-uppgifterna beaktas eller inte.

Figur 21. Beaktande av de huvudsakliga negativa konsekvenserna för hållbarhetsfaktorer

Finansinspektionens ståndpunkt

SFDR-förordningen anger enhetliga regler om vilka upplysningar finansmarknadsaktörer och finansiella rådgivare ska lämna om hur de beaktar hållbarhetsrisker och negativa hållbarhetsrelaterade konsekvenser i sin verksamhet. Vissa upplysningar som förordningen anger, såsom upplysningarna enligt artiklarna 3 och 4 i SFDR, ska offentliggöras på bolagets webbplats.

³⁶ [Tillsynsmeddelande 25.5.2023 - 31/2023: En tematisk bedömning inledd för tillhandahållare av investeringstjänster, fondbolag och förvaltare av alternativa investeringsfonder](#)

Beaktandet av hållbarhetsfaktorer och hållbarhetsrisker har också lagts till som ett krav i bestämmelserna om investeringstjänster.³⁷ Bolag som tillhandahåller investeringstjänster ska ta hänsyn till hållbarhetsrisker när de uppfyller kraven på organisering av verksamheten och när de fastställer sin riskhanteringspolicy och sina riskhanteringsmetoder. Dessa skyldigheter gäller alla bolag som tillhandahåller investeringstjänster. Dessutom ska bolag som tillhandahåller kapitalförvaltning och investeringsrådgivning iaktta skyldigheten att tillhandahålla information enligt SFDR-förordningen.

Finansinspektionen betraktar som god praxis att de bolag som ännu inte beaktar PAI-uppgifter i sin anmälan enligt SFDR-förordningen förutom tydliga skäl uppger huruvida och i så fall när de avser att beakta sådana negativa konsekvenser.

11.2 Utredning av kundens hållbarhetspreferenser

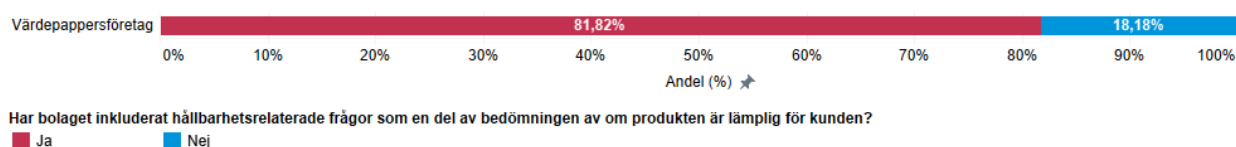
Kriterier

Investeringsrådgivare och kapitalförvaltare ska från och med augusti 2022 utreda sina kunders hållbarhetspreferenser som en del av lämplighetsbedömningen enligt lagen om investeringstjänster.³⁸ Med hållbarhetspreferens avses kundens val om fond investeringar ska innefatta investeringar enligt taxonomiförordningen och hållbara investeringar och hur mycket (minimiandel) samt sådana investeringar där de huvudsakliga negativa konsekvenserna för hållbarhetsfaktorer beaktas.

Iakttagelser

Enligt enkäten hade cirka 82 % av värdepappersföretagen och 100 % av de kreditinstitut som besvarade enkäten inkluderat hållbarhetsrelaterade frågor som en del av bedömningen om produkten är lämplig för kunden. De värdepappersföretag som inte utreder kundens hållbarhetspreferenser har som skäl angett bland annat att det är fråga om fonders portföljförvaltning, att det inte anses nödvändigt att beakta hållbarhetsfaktorer när tjänsten tillhandahålls, att bolaget håller på att införa regleringen eller att bolaget tillhandahåller endast kapitalförvaltning för professionella kunder.

Figur 22. Inkludering av hållbarhetsrelaterade frågor som en del av bedömningen av om produkten är lämplig för kunden

I de närmare frågorna om hållbarhetspreferenser, som baserar sig på definitionen av hållbarhetspreferens (kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1253), kunde brister iakttagas i fråga om några bolag, och kunderna hade inte tillfrågats om allt som bestämmelserna förutsätter.

³⁷ Kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1253 om ändring av delegerad förordning (EU) 2017/565 vad gäller integrering av hållbarhetsfaktorer, hållbarhetsrisker och hållbarhetspreferenser i vissa organisatoriska krav och villkor för verksamheten för värdepappersföretag.

³⁸ Genom kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1253 har en definition av hållbarhetspreferens fogats till artikel 2 i delegerad förordning (EU) 2017/565).

När det gäller hållbarhetspreferenser har kunderna möjlighet att meddela den minimiandel som de vill att ska placeras i investeringar enligt taxonomiförordningen eller i hållbara investeringar. Enligt svaren på enkäten uppgav en tredjedel (32 %) av bolagen att kunderna kan meddela vilken minimiandel de vill, medan resten (68 %) av bolagen svarade att kunderna kan välja bland alternativ som bolaget föreslår. I de senare fallet har man i huvudsak använt olika minimiprocentandelar. I ett par bolag hade man använt endast ett verbalt alternativ, vilket gör att den information om minimiandelen som regleringen kräver förblir oklar.

Finansinspektionens ståndpunkt

Finansinspektionen påpekar att hållbarhetspreferenserna ska utredas hos alla investeringsrådgivnings- och kapitalförvaltningskunder samt hos icke-professionella och professionella kunder. De ska likaså beaktas vid sidan av andra investeringsmål för fondbolag som är kapitalförvaltningskunder och vars fonders portföljförvaltning värdepappersföretaget sköter. Utredningsskyldighet föreligger också när bolagets produkturval inte omfattar investeringsprodukter som främjar miljö- och/eller samhällsrelaterade egenskaper eller hållbara investeringar.

Information om minimiandelen investeringar enligt taxonomiförordningen eller hållbara investeringar kan samlas in i form av en minimiprocentandel i stället för en exakt procentandel, bara procenttalen presenteras neutralt och tillräckligt detaljerat.³⁹ I enkäten efterfrågades inte desto närmare vad bolagens procentandelar baseras på, men en viss variation mellan bolagen kunde skönjas. Bolagen bör fåsta uppmärksamhet vid att procentandelarna bestäms neutralt och inte låta sitt produkturval inverka. Det kan vara möjligt att använda ett verbalt alternativ, om det förklaras tydligt för kunden vilken minimiprocentandel som avses med respektive alternativ.

Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (ESMA) har den 3 oktober 2023 meddelat att den har för avsikt att 2024 tillsammans med de nationella tillsynsmyndigheterna genomföra ett tillsynsprojekt (Common Supervisory Action) som gäller införandet av hållbarhetsfaktorer i bolagens lämplighetsbedömningar och produkthanteringsförfaranden.

³⁹ Punkt 27 i ESMA:s riktlinjer för lämplighetskraven enligt MiFID II till vissa delar (ESMA35-43-3172).